

Auður Ava
Ólafsdóttir

AR

Roman

Oversat fra islandsk af
Erik Skyum-Nielsen

BATZER & CO
Roskilde Bogcafé

Menneske og dyr

Svanur holder hunden i snor, og turen går ned til havnen. Det er blikstille, og ingen er ude i natten med undtagelse af en ung far med barnevogn. Tog jeg ud og gik tur med Gudrun Vatnalilja om natten når hun havde kolik, for at give hendes mor en chance for at få sovet?

Svanur fører ordet.

– Jeg synes de lyse nætter er så besværlige, hører jeg ham sige.

Han bøjer sig ned for at rydde op efter hunden.

– Man kender godt de typer der ikke har nogen pose og tror at de kan slippe af sted med det.

Vi står på kajen, midtvejs mellem hvalfangerskibene og hvalekskursionsbådene, med den store himmel over os.

– Er det ikke smukt? hører jeg Svanur spørge.

Jeg siger ingenting.

Den storslåede forårshimmel med de tre vandrette orangerøde striber formår ikke at frembringe nogen længsel, jeg så den samme himmel i fjor og i forfjor.

Jeg kan fortsætte med at eksistere, eller jeg kan holde op med det.

– Man er så lille, siger han og klapper hunden. Så retter han sig selv:

– Mennesket er så lille.

Vi går ud i retning af fyret, og Svanur fortæller at han gik den samme vej i går, og at han så en sæl. Og sælen havde også set ham. De så hinanden i øjnene, menneske og dyr. Han siger at han overvejede om han skulle tage et billede af sælen med telefonen, men at han ikke gjorde det, fordi som han sagde til sig selv, menneske og dyr, der er ikke mere at sige om det, ingen dybere betydning. Efter at han kom hjem læste han en nyhed på nettet om en sæl som lærte at bruge en skruetrækker.

– Var det tilfældigt at jeg skulle læse netop den nyhed? spørger han og ser forbi mig ud på det grønne, svulmende hav.

Vi tier begge.

Hunden gør og vil vade ud i tangen, men Svanur trækker i snoren. Havternen dykker ned over os, og jeg vifter den væk med armen. Yngletiden er begyndt.

– Vidste du, siger han og kigger stadig ud over havet, at mennesker er de eneste dyr der græder med tårer for at vise deres følelser, såsom glæde og sorg?

Jeg siger ja, men skyldes det ikke en nervestimulans?

– Til forskel fra dyrene ved vi at livet slutter, fortsætter min genbo. Vi ophører med at være til.

Han ser sig om efter en skraldespand, men kan ikke få øje på nogen, så han beholder posen i hånden hele vejen tilbage.

Da jeg skal til at sige farvel til Svanur, kan jeg mærke at han stadig har et eller andet på hjerte.

Han står og tripper foran campingvognen.

– Har du også brug for patroner? spørger han.

– Ja.

– Det tænkte jeg nok.

Han tøver.

– Den var værre, de slap op under rypejagten i fjor.

Han ser forbi mig, hunden ser på mig.

– Sandt at sige har jeg aldrig håndteret et skydevåben før, siger jeg til min genbo.

– Det mente jeg nok. At du aldrig kunne finde på at affyre et gevær.

Han har ret, jeg kunne aldrig finde på at affyre et gevær. Det kunne ramme en anden end mig.

Så spørger han, om han må komme over ved lejlighed.

– Er det okay at jeg kommer over ved lejlighed?

Jeg fortæller ham at jeg har lidt travlt de kommende dage, og inden jeg ved af det har jeg tilføjet:

– Jeg er egentlig på vej væk. Ud at rejse.

Ideen kommer til mig som lyn fra en klar himmel: jeg gør mig usynlig. Så behøver jeg ikke være bekymret for at Vatnalilja skal komme og finde mig. Som en fugl der spinder i nedadgående cirkel, svæver nogle meter vandret, styrter og dør. Det sidste vingeslag, det sidste mål bliver en flosset klippesprække, til sidst ville hvidpolerede knogler blive en vejviser for en turist.

Dog udelukker jeg ved nærmere eftertanke den mulighed ikke at blive fundet: Vatnalilja ville med garanti bruge resten af sit liv på at lede efter mig, og til slut ville smerten blive større end livet. I stedet kunne jeg rejse en tur til udlandet, så ville Vatnalilja og mor få mig tilbage, nydeligt ekspederet i en kasse.

– Din far er draget ud på sin længste rejse, havde mor sagt. Jeg kom hjem fra en eksamen, og mor stod i døråbningen og ventede på mig.

– Draget hvorhen? spurgte jeg og lagde så mærke til at den brune dokumentmappe lå i bedet med stedmoderblomster.

Jeg tog tasken med ind på mit værelse, åbnede den og ordnede regningerne på bordet. Dagen efter meddelte jeg mor at jeg var holdt op på universitetet og havde overtaget Stålben ApS, sønnen efter faderen. I nogle perioder har samfundets interesse for stålben været stor, i andre mindre.

Jeg sagde til mor:

– Du skal ikke være bekymret.

– De bedste stunder i mit liv, hører jeg Svanur sige, det er når jeg ligger alene oppe på en fjeldhede, nede i soveposen, med geværet ganske tidligt om morgenen, og venter på at fuglene vågner. Man er helt stille og ser på sneskorpen. Det er som at være inde i en kvindes livmoder. Man er tryk. Man behøver ikke at blive født. Man behøver ikke at komme ud.

Hvad sagde jeg til Svanur?

Jeg gentog hvad han havde sagt. Jeg sagde, nej, man behøver ikke at komme ud. Det var min sidste sætning til ham. Det sidste ord var altså ud.

Nået nøjagtig hertil i livet på værelse nummer syv

Det første jeg lægger mærke til da jeg drejer nøglen i låsen og tænder lyset, er et maleri over sengen, lidt i stil med skovbilledet i receptionen, bortset fra at panteren er erstattet med en løve, og at rovdryret ikke kigger ud af billedet, men ser jægeren lige i øjnene.

Tapetet i værelset er dekoreret med blade og begyndt at løsne sig i hjørnerne.

I værelset er der et skrivebord og en lænestol med udskårne armlæn og vævet betræk. Ved vasken ligger et nyt stykke sæbe, som lugter ligesom en luksussæbe, indpakket i tyndt silkepapir med et blomsterbillede på. Sengetæppet er fyldt med støv, men der er rene lagner på sengen under tæppet.

Jeg lægger mig på sengetæppet med alt tøjet på og tænder for en lampe ved bordet. Pæren blinker nogle gange og går så ud. Jeg ser på uret, der er en time til der bliver lukket for strømmen, så jeg henter skrue-trækkeren med lommelygten i og lægger den ved siden af lampen.

En kuldegysning sidder i mig efter rejsen.

Jeg åbner tasken og arrangerer mine ejendele på bordet: stiller dem op side om side. Det er hurtigt gjort. Den røde skjorte hænger jeg ind i et skab, trøjen læg-

ger jeg på en hylde ved siden af, og dagbøgerne placerer jeg på bordet ved siden af værktøjstasken. Jeg er endnu ikke stødt på en skraldespand her i landet. Jeg ejer næsten ingenting. Ni genstande.

Skal jeg gå i seng, skal jeg børste tænder?

Jeg åbner for hanen; først kommer der sand, derpå noget brunt mudder, til sidst vandet, der længe er temmelig rødligt. Vandet er koldt, og der er ikke tilstrækkelig tryk på det til at man kan gå i brusebad. Lyden i rørene tyder på at de kunne trænge til at blive set efter.

Det knager i en seng på den anden side af væggen, en eller anden kan ikke sove og vender sig om inde i værelset ved siden af, medmindre de da er to, kvinden og den anden mand, som nu mærker hinandens svedige kroppe. Kan det være rigtigt at jeg hører en barnestemme? Er der en der synger en vuggevise?

Der er en sprække mellem gardinerne, og udenfor ligger en mørklagt verden. Jeg hører lyden af en scooter der bliver startet, og en susen som af syngende telefonledninger, jeg forestiller mig at det kan være græshopper. Pludselig forekommer det mig at jeg hører det pusle uden for døren, og derefter er det som om der bliver kradset let på den, forneden. Til sidst høres der ikke en lyd.

Det eneste der holder mig vågen er mit eget hjerteslag under vandliljen.

Bum, bum, bum.

Det vil ikke vare længe før dødens stilhed hersker i brystkassen.

Der er koldt oven på sengetæppet, og der er koldt under lagnet, på et eller andet tidspunkt i løbet af natten famler jeg mig frem i mørket og hen til gardero-beskabet for at få fat på trøjen – jeg forventer ikke en edderdunsdyne. Idet jeg åbner skabsdøren står jeg med den i favnen. Jeg får fat i lommelygten og betragter hængslerne, det ser ud til at de kun har hængt på to løse skruer. Jeg burde have en æske med de rigtige skruer og sætter den fast i morgen. Jeg ifører mig trøjen, som Gudrun strikkede til mig, og krummer mig sammen under lagnet, et foster på snart 49 år, er det så ikke logisk at jeg sender mor en tanke?

Jeg tænder for lommelygten igen og rækker ud efter et af stilehæfterne og slår op på et tilfældigt sted.

Øverst på en side, midt i bogen, har det forhenværende jeg med blå bølgende bogstaver skrevet: *Et menneskes hjerte slår tres gange i minuttet. Jo større kræet er, desto langsommere er hjerteslaget. En elefants hjerte slår treogtyve gange i minuttet. Når hjertet har slået et bestemt antal slag, standser det.*

Under hans vinger kan du søge tilflugt

Jeg vågner ved at en kæmpestor fugl løber rundt og rundt på værelset og igen og igen slår med vingerne ned langs siderne, som om den forsøger at lette, så farer den så hurtigt som en pil ud ad værelsesdøren igen og lukker den stille efter sig.

Det er et barn.

Låste jeg ikke døren? Låsen er gammel, den kan have sprunget op.

Det tager mig lidt tid at komme i tanke om hvor på jordkloden jeg er havnet. Jeg forsøger at hitte ud af hvad tid det er ud fra lyset der trænger ind under gardinet, og ser på mit ur. Jeg har sovet i ti timer og har stadig ordene fra drømmen på læberne. Det er mor der taler til mig:

– I stedet for at ophøre med at være til kunne du ophøre med at være dig og blive en anden.

Lidt efter banker det på døren, og en ung kvinde kommer til syne i døråbningen. Hun er iført hvid rullekravebluse og nederdel og kunne være på alder med Vatnalilja. Jeg går ud fra at det er den søster som den unge fyr i receptionen omtalte, og det farer gennem hovedet på mig at det kan blive hende der finder mig og med det samme giver besked til sin bror i receptionen, som så ringer til politiet.

Kvinden beklager ulejligheden og spørger hvornår jeg vil have at hun reder sengen og om jeg savner noget. Rene håndklæder? Ganske vist er det slut med det varme vand for i dag. Det lader sig ikke skjule at jeg har sovet med alt tøjet på, og hun betragter mig. Jeg bemærker også at hun kigger sig omkring. Værktøjstasken står åben på bordet, men blikket standser ved skabsdøren som står lænet op ad garderoibeska-bet.

Jeg kommer på benene og siger at jeg vil reparere døren.

Den skal jeg nok ordne, ja, sådan formulerer jeg det. Hun følger mig med øjnene da jeg henter boremaski-nen og æsken med skruerne, og siger at hendes bror har sagt at jeg var på ferie. Jeg opfatter at det er et spørgsmål, det med at jeg er på ferie.

Hun kigger på mig og venter på at jeg skal afvise påstanden.

– Ja, det er rigtigt. Jeg er på ferie.

– Ikke meget bagage, *mister*?

Jeg forklarer hende at jeg kun vil blive i kort tid.

– Jeg har ikke tænkt mig at være her længe, siger jeg.

Ganske vist står der sort på hvidt på bestillingen at jeg vil blive i en uge.

Jeg mærker en vis nysgerrighed i hendes blik og reg-

ner med at hun vil spørge hvad jeg bestiller med en boremaskine på ferie. Det gør hun ikke. I stedet gentager hun hvad hendes bror sagde i går, at det er lidt besynderligt at de ikke har haft gæster i mange måneder og så får tre i samme uge.

– Så vi håber at våbenhvilen holder, og turisterne kommer tilbage.

– Vi mangler valuta, tilføjer hun.

Hun bliver stående og følger med mens jeg bliver færdig med at sætte døren fast. Det er hurtigt gjort. Hun prøver døren med den ene hånd og takker mig for det.

Skjorten, som jeg kom med, hænger på en bøjle inde i skabet.

Der er åbent ud til gangen, og lidt efter dukker den lille skikkelse op i døråbningen. Det er en dreng. Han smutter forbi kvinden med et håndklæde over skuldrene, som han bruger som kappe, og løber en runde på værelset, inden han forsvinder på ny, ud ad døren, hen ad gangen.

Jeg opfatter at hun bliver nervøs og siger et eller andet til drengen, idet han kanter sig forbi hende.

– Han flyver, siger hun undskyldende. Han leger ikke med de andre børn.

Kan det være at hun har barnet med sig på arbejde? Når det kommer dertil – når jeg har valgt hvilken dag

– siger jeg til hende at hun ikke kan tage drengen med. Lad os sige tirsdag i næste uge. Jeg kunne beslutte her og nu, at det netop bliver tirsdag i næste uge.

Jeg griber chancen og går direkte til sagen.

– Din søn?

Hun nikker og siger at børnehaven stadigvæk er lukket, men at han til efteråret skal begynde i skolen.

– Hvis de altså de er færdige med at genopbygge skolen, siger hun og tilføjer at hun ikke tør lade drengen være alene og heller ikke vil give ham lov til at lege ude, fordi han kan forville sig ind på et område hvor der er landminer. De ligger på fodboldbaner og legepladser.

Ikke nok med at et par purunge søskende driver Hotel Silence, der følger også et barn med.

– Vi kom hertil i slutningen af krigen, fortsætter hun. Det var sidste station. Efter byen her var der kun havet, tilføjer hun, og samtidig prøver hun igen at åbne og lukke skabsdøren.

– Hvis man altså kan tale om at havne noget sted, siger hun, som om hun taler med skabet.

Det kommer senere.

– Og er det jer søskende der ejer hotellet?

Hun tøver.

– Nej, vores moster. Hun har ganske vist forladt landet. Man kan sige at vi driver det for hende.

Så vil hun tilføje noget, men tager sig i det.

Jeg føler, jeg er nødt til at få tingene på det rene.

– Og I bor så altså her med drengen, du og din bror? På hotellet?

Hun nikker og siger at de venter på et sted at bo i byen. Det hus hun har tænkt sig at flytte ind i – sammen med nogle andre kvinder, sin søn og sin bror – er blevet beskadiget og har for øjeblikket ikke noget vand og ingen elektricitet.

– Imens bor vi her, siger hun og forsvinder ind på badeværelset for at lægge håndklæder fra sig. Jeg hører at hun åbner for hanen.

– Vandet er klart, siger hun forundret. Hun står i døråbningen.

– Der er ikke sand i mere, tilføjer hun.

– Jeg rensede rørene.

Jeg hører at hun åbner for bruseren.

– Bruseren virker også. Og vandet er varmt, siger hun ude på badeværelset.

Hun er overrasket.

– Ja, det var nok at skrue brusehovedet af og skylle det indvendig for sand og ler.

Så er hun pludselig nået hen til vinduet og har trukket gardinerne fra.

– Vi kom herud på ferie som børn, min bror og jeg, hører jeg hende sige.

Hun bliver stående tavs ved vinduet et stykke tid med ryggen mod mig.

– Dér, siger hun så, og peger ud ad vinduet, ved den mur blev folk skudt. Der var et bageri ved siden af, og det var svært at komme rundt om hjørnet.

Jeg går hen til vinduet.

– Dér?

– Ja. Man kan stadig se skudhullerne i muren. Overalt, hvor der opstod en gruppe eller en kø, risikerede folk at blive skudt. Og hun forklarer at der blev kæmpet fra kvarter til kvarter, og at der herskede belejringstilstand, sådan at nogle kvarterer var isoleret i månedsvis.

– Beboerne holdt sig i live ved at skaffe mad gennem tunneller, tilføjer hun.

Jeg tænker, set fra vinduet er det svært at regne ud hvor snigskytten kan have slået sig ned.

Hun tier og fortsætter så:

– Der er forskellige teorier om hvem snigskytten er.

Hun tøver og kigger sig over skulderen, som om hun lige vil sikre sig at der ikke står nogen i døren.

Medmindre hun da kigger efter drengen.

– Jeg har hørt at det er et medlem af koret, siger hun og fæstner et spænde i håret.

Ar

er oversat fra islandsk efter

Ör

© Auður Ava Ólafsdóttir 2016

Udgives efter aftale med

Éditions Zulma, Paris

© Dansk udgave: BATZER & CO 2018

Omslag: Michelle Rivas & Arild Batzer

Redaktion & produktion:

Arild Batzer

Forlagsredaktion: Maja Refberg

Thomas Mielcke og Stine Mulbjerg

Bogen er sat med ATGaramond 11/15

og trykt hos AKAPRINT

Printed in Denmark 2019

1. udgave, 5. oplag

ISBN 978-87-93629-73-8

www.batzer.dk